

Kamanayo beheerst het Kinyar-wanda niet genoeg om genuanceerd te spreken en vraagt daarom via een vertrouweling van zijn moeder of zij van zijn vader heeft gehouden. 'Ecoutez, maintenant une question importante. J'ai l'impression qu'il s'agit d'un secret. Est-ce que tu l'as vraiment aimé?' De oude vrouw, die de kolonisatie en twee burgeroorlogen heeft meegemaakt, antwoordt: 'Est-ce que j'aurais pu ne pas l'aimer? Est-ce que je devais le détester? Bien sûr que je l'ai aimé.' Deze scène is des te ontroerender wanneer men in rekening brengt dat Rwandezen zeer terughoudend zijn in het spreken over gevoelens. Maar Kamanayo insisteert zelfs en vraagt: 'Qu'est-ce que ça veut dire?' De vrouw antwoordt: 'Oui, elle l'a aimé.' Het is deze waardige en verzoenende houding van zijn moeder, de afwezigheid van wrok, die het Kamanayo mogelijk heeft gemaakt zijn vader op te zoe-

ken, zijn dubbele oorsprong te aanvaarden, en zijn kinderen naar hun grootvader te brengen.

Verzoening

Kamanayo's film toont hoe iemand met een onmogelijk verleden kan omgaan zonder vergelding of wraak, maar door een verzoening zonder verdringing of zonder een gedwongen vergeten. Het gaat om een complexe daad – zoals de daad waarover de Griekse mythe verhaalt, maar bewerkstelligd door wat Kristeva omschrijft als een 'innerlijke revolutie', of wat Antjie Krog verstaat onder 'reconciliation' als een overlevingsstrategie: 'Het doel is niet de pijn of de realiteit te vermijden, maar om te gaan met de nooit eindigende zoektocht naar zelf-bepaling en onderhandeling die nodig zijn om verschillen om te zetten in kwaliteiten.' Pas wanneer Kamanayo, door zijn ouders op te zoeken en de film te

maken, zijn innerlijk herschikt en de wereld en het leven van zijn moeder en vader een plaats geeft, wordt hij als metis geboren. Hij wordt werkelijk 'metis' doordat hij in staat is de naam van zijn grootmoeder te dragen, doordat hij zijn dubbele identiteit en de twee werelden kan aanvaarden, en daardoor zelf in staat is een pluraliteit van verbintenissen aan te gaan en betekenis te verlenen voorbij het oordelen. ●

Detienne & Vernant, *Les ruses de l'intelligence, la Métis des Grecs*, Flammarion, 1974

Julia Kristeva, *De toekomst van een revolutie*, Boom Essay, 1999

Antjie Krog, *Country of my Skull*, Vintage, 1999

KAZUNGU DE METIS

REGIE Georges Kamanayo

PRODUCTIE Videocam en Simple Production

Marianne Van Kerkhoven in gesprek met Guido Fonteyn

On monte à Paris, on monte à Bruxelles

HET FRANSTALIGE THEATER IN BRUSSEL EN WALLONIË

Wie zowel naar het Franstalige als het Nederlandstalige theater in België gaat kijken, wordt steeds weer getroffen door de grote verschillen in speelstijl, tekstbehandeling, regie, scenografie, enz.

Guido Fonteyn, journalist en Wallonië-watcher bij *De Standaard* én een fervent theaterbezoeker, over het onderscheid tussen de Vlaamse en de Waalse cultuur en over de verschillen tussen Franstalig Brussel en Wallonië.

Als ik naar voorstellingen met Franstalige of Vlaamstalige wortels kijk, zie ik uiteraard een verschil, maar waarin dat zich precies uitdrukt is moeilijk te omschrijven. Laten we eerst een onderscheid maken tussen Franstalig Brussel en Wallonië, een onderscheid dat veel verder gaat dan theater alleen. Het is geen toeval dat

er aan Franstalige kant een verschil blijft bestaan tussen de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest, terwijl in Vlaanderen Gemeenschap en Gewest gefusioneerd zijn. De reden daarvoor is dat er een vrij grote economische én culturele kloof bestaat tussen Wallonië en Franstalig Brussel. Vandaag is de tendens zo dat Wallonië meer en meer een Gemeenschap met eigen kenmerken wil worden, die b.v. zelf instaat voor haar onderwijs; de Walen zeggen b.v. dat het Franstalig onderwijs helemaal geen rekening houdt met de grote economische crisis in Wallonië; zij willen een onderwijs aangepast aan hun behoeften. Dat is slechts een onderdeel van een grotere discussie waarvan de strekking is dat Wallonië en Franstalig Brussel verder uit elkaar zullen groeien. Als ik dat algemene

beeld naar het theater overbreng, speelt daar in nog een ander element een rol, nl. de absolute voorkeur die in het verleden aan Franstalig Brussel gegeven werd. Tot voor kort ging zowat 95% van alle middelen voor theater naar Brussel. Dat betekent dat er in Wallonië zeer weinig aanbod is. Er zijn enkele kleine kernen in Luik en elders maar vaak kunnen die amper als beroepstheater worden omschreven. Charleroi heeft bij mijn weten geen theater van betekenis; daar is wel het fenomeen Charleroi/Danses. In Mons en Namur zijn geen groepen, wel theatergebouwen. Die zalen zijn onlangs gerenoveerd: een eerste teken dat men meer activiteit wil in Wallonië. Totnogtoe gingen kandidaat-acteurs of -regisseurs uit Wallonië naar Brussel of rechtstreeks naar Parijs. *On monte à Paris, on monte à Bruxelles*. In Brussel was dat dan vaak het Théâtre National: hun beste acteurs zowel vroeger –cf. de generatie van een Raymond Avenière– als nu komen bijna allemaal uit Luik. In die Waalse culturele wereld zit, zeker voor het theater, een heel nadrukkelijke rancune ten opzichte van Franstalig Brussel dat zo lang al het geld en alle artistieke talenten heeft opgeslorpt. Het meest levendige theater in Wallonië is het liefhebberstoneel dat meestal in het Waals wordt gespeeld. Dat wordt echt gecultiveerd; de RTBF brengt het regelmatig op het scherm. Van de 'politieke vleugel' in het